

PM Rotel VI, VII och X (Dnr KS 2020/1049)

Aktiviteter för Stockholms äldre för att motverka social isolering

Skrivelse av Jan Valeskog m.fl. (S)

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Skrivelsen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarråden Erik Slottner, Karin Ernlund och Jonas Naddebo anför följande.

Ärendet

I skrivelsen av Jan Valeskog m.fl. (S) framförs risken för social isolering för riskgrupper och personer över 70 år till följd av coronaviruset och de restriktioner som följt av pandemin. Dessa grupper har uppmanats att begränsa nära kontakter med andra, undvika platser med många människor och be om hjälp för att handla mat och uträtta ärenden.

I skrivelsen betonas att de stora restriktioner som har gällt för att skydda sårbara grupper är motiverade men att konkreta åtgärder från stadens verksamheter efterfrågas för att motverka social isolering med bibehållen social distansering.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och äldrenämnden.

Stadsledningskontoret anser att frågan är särskilt viktig i ljuset av pandemin, men att mycket arbete genomförs i frågan.

Äldrenämnden menar att det pågår många insatser för att minska risken för social isolering bland äldre.

Våra synpunkter

Arbetet mot ofrivillig ensamhet har länge varit en av majoritetens främsta prioriteringar. Därför genomfördes redan före pandemin en rad satsningar på området. Ett matlyft infördes och det har under åren glatt många äldre. Ungdomsbesöken utökades och ett samarbete med Volontärbyrån inleddes. Vi missar inget tillfälle att lyfta frågan med relevanta aktörer.

Därtill genomför kulturnämndens verksamheter, så som Liljevalchs, biblioteken och evenemangsavdelningen, riktade insatser för att ge den äldre målgruppen tillgång till kultur. Detta sker både fysiskt, under säkra former, och digitalt. Under år 2021 kommer kulturnämnden, i samarbete med det fria kulturlivet, att erbjuda samtliga vård- och omsorgsboenden Corona-anpassade kulturupplevelser. Därutöver ska

kulturnämnden, i samråd med äldrenämnden, utreda en långsiktig modell för hur fler av stadens äldre invånare bättre ska kunna ta del av kultur av hög kvalitet.

Dessutom har äldrenämnden i samarbete med idrottsnämnden anpassat aktivitetsutbudet för att äldre ska känna sig trygga i att delta i utomhusaktiviteter på ett smittsäkert sätt, ex. genom begränsat antal deltagare. Under året kommer idrottsnämnden att ta fram en handlingsplan för att främja hälsan hos äldre och delta i äldrenämndens arbete med att vidareutveckla det förebyggande och uppsökande arbetet för att bryta äldres isolering.

Jan Valeskog m.fl. (S) har rätt i att pandemin har lett till en ökad risk för social isolering för riskgrupper och personer över 70 år. Vi har därför konsekvent arbetat för att aktiviteter inte ska ställas in, utan hellre ställas om. Ungdomsbesök har skett digitalt, genom utomhuskonserter, brevväxling et cetera. Stadsdelsförvaltningarna har ordnat stöddinjer och aktivt ringt äldre. Stockholm kom tidigt att betona vikten av undantag från besöksförbudet för att mildra de negativa sociala konsekvenserna. När nu vaccinet kommer är förhoppningen att besök åter ska kunna tillåtas och att social samvaro och fysiska aktiviteter återigen kunna erbjudas. För en vidare beskrivning hänvisar vi till nämndernas svar i remissammanställningen till detta ärende.

Vi föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Skrivelsen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 17 februari 2021

ERIK SLOTTNER

KARIN ERNLUND

JONAS NADDEBO

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Skrivelsen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Karin Wangård och Emilia Bjuggren (båda S) enligt följande.

Det är bra att staden sedan skrivelsen lämnades in i augusti vidtagit åtgärder för att underlätta för personer över 70 år att fortsätta leva sina liv som vanligt, trots de då rådande restriktionerna. Det är glädjande att läsa äldreförvaltningens redovisning av hur de, stadsdelarna, kulturförvaltningen och idrottsförvaltningen arbetat för att ta fram och dela med sig av insatser för att motverka social isolering och uppmuntra till aktivitet och rörelse för äldre i Stockholm. Även fortsättningsvis finns det behov av särskilda insatser för att garantera Stockholms äldre och andra riskgrupper säker tillgång till kommunala och sociala verksamheter.

Vi har i Sverige en allt annat än homogen grupp människor bestående av 1,6 miljoner individer som uppnått den aktuella åldern. Det är oerhört viktigt att staden gör allt för att ge dessa individer möjlighet att fortsätta leva sina liv som vanligt utifrån sina behov, inte minst för att inte riskera social isolering och psykisk ohälsa. De erfarenheter vi lär oss nu under

pandemin behöver påverka stadens fortsatta arbete den dagen livet kan återgå till det mer normala.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Karin Wanngård, Jan Valeskog, Emilia Bjuggren och Kadir Kasirga (alla S) med hänvisning till Socialdemokraternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

I skrivelsen av Jan Valeskog m.fl. (S) framförs risken för social isolering för riskgrupper och personer över 70 år till följd av coronaviruset och de restriktioner som följt av pandemin. Dessa grupper har uppmanats att begränsa nära kontakter med andra, undvika platser med många människor och be om hjälp för att handla mat och utträtta ärenden.

I skrivelsen betonas att de stora restriktioner som har gällt för att skydda sårbara grupper är motiverade men att konkreta åtgärder från stadens verksamheter efterfrågas för att motverka social isolering med bibehållen social distansering.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och äldrenämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 december 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Konsekvenserna av pandemin till följd av viruset Covid-19 är och har varit många. De grupper som drabbats allra tydligast är personer över 70 år eller som är i riskgrupp av andra orsaker. Utvecklingen är fortsatt allvarlig och staden arbetar kontinuerligt för att minska smittspridningen, skydda riskgrupper och motverka negativa konsekvenser till följd av pandemin. Stadsledningskontoret kan konstatera att det har pågått många olika typer av insatser för att motverka social isolering och uppmuntra till aktivitet och rörelse för äldre i Stockholm.

Under hela 2020 har stadens förvaltningar och verksamheter på olika sätt arbetat med att minska de risker som lyfts fram i skrivelsen. Inom äldreomsorgen har mycket arbete skett genom de öppna verksamheterna som vänder sig till alla som är 65 år och äldre. Exempel på detta är utökad utbud av utomhusaktiviteter, samordning av matinköp med hjälp av volontärer och erbjudanden om promenader med seniorer. Verksamheterna har på olika sätt anpassat aktiviteter för att det ska kunna ske på ett säkert sätt och staden har genom äldreförvaltningen arbetat aktivt med att informera och ge förslag till verksamheterna på aktiviteter.

Även idrottsförvaltningen och kulturförvaltningen har under året anpassat sina verksamheter riktat mot målgruppen. Biblioteken har exempelvis erbjudit särskilda tjänster för riskgrupper och på flera ställen har selektiva öppettider för personer över 70 år införts under hösten.

Digitaliseringen och dess möjligheter är en viktig faktor för att minska den sociala isoleringen på ett ur smitthanseende säkert sätt. Såväl stadsdelsförvaltningar som kulturförvaltningen har under året utvecklat och erbjudit olika sorters digital supporthjälp och stöd.

Pandemin och smittspridningen fortgår ännu och staden har behövt vidta ytterligare åtgärder och skärpta restriktioner i slutet av december 2020. I och med detta begränsas möjligheten för de öppna verksamheterna ytterligare. Stadsledningskontoret vill understryka att staden fortsatt arbetar aktivt med att fokusera på de risker som detta medför för den sociala isoleringen. Många av de anpassningar som gjorts tidigare under året gör att verksamheterna

är väl rustade för digitala aktiviteter och erbjudanden samt att på olika sätt nå ut till riskgrupper.

Skrivelsen av Jan Valeskog m.fl. (S) om aktiviteter för Stockholms äldre för att motverka social isolering anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2020 att besvara remissen med hänvisning till förvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av Robert Mjörnberg m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 21 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

De öppna verksamheterna i Stockholms stad vänder sig till alla som är 65 år och äldre. Deras breda utbud med allt från gymträning till föreläsningar och caféverksamhet lockar många seniorer till mötesplatser, aktivitetscenter och seniorgym. När dessa öppna verksamheter stängdes ner i mars innebar det att många seniorer tappade ett socialt sammanhang. Under maj månad började några verksamheter planera för utomhusaktiviteter under säkra former. Som stöd i deras planering sammanställde äldreförvaltningen ett utskick med tips och information både utifrån Folkhälsomyndighetens rekommendationer och utifrån stadens smittförebyggande rutiner. Förslag gavs även på hur aktiviteter kan genomföras på ett säkert sätt för alla närvarande. I utskicket uppmuntrades verksamheterna även att fortsätta utveckla digitala möten med de äldre för att minska ofrivillig ensamhet.

Äldreförvaltningen har även tagit fram ett stödmaterial till stadens öppna verksamheter för att öka den digitala kompetensen bland äldre. I materialet visas hur digitala lösningar kan användas för att handla mat och medicin och hur sociala kontakter kan ske. Några stadsdelsförvaltningar har påbörjat arbetet med att utforma tjänster som digitala fixare. Vid hembesök hemma hos de äldre ska de lära ut t.ex. hur man ordnar ett bank-id, surfar, använder Facetime och Zoom utifrån individuella önskemål och behov.

Under april och maj 2020 gjorde äldreförvaltningen lägesbeskrivningar utifrån de öppna verksamheternas egna beskrivningar av sin aktuella situation. Resultatet visar att alla verksamheterna i någon form stödjer besökare genom telefonsamtal, sms-kontakt, via lokal facebook-sida och genom brevutskick. De tipsar bland annat om utegym, matbutiker som har hemkörning och vilket digitalt kulturutbud som finns. Några verksamheter erbjuder promenader under säkra former med en senior i taget. Även samordning av matinköp med hjälp av volontärer anordnas. Vid kontakten med verksamheterna i maj hade även flera stadsdelsförvaltningar börjat planera för utomhusaktiviteter under våren och sommaren. Under sommaren har ett flertal stadsdelsförvaltningar anordnat utomhusaktiviteter under säkra former.

Idrottsförvaltningen planerar bland annat hur simhallarna kan anpassa utbud och aktiviteter till personer 70 år och äldre med start under hösten 2020. En simhall kommer snart att starta upp det populära passet Morgonklubb senior. Några av simhallarnas utomhuspass har till största del besökts av seniorer under sommaren.

Kulturförvaltningen planerar att i oktober 2020 börja med selektiva öppettider för personer 70 år och äldre, på de flesta bibliotek i staden. I övrigt har biblioteken under pandemin erbjudit tjänster för riskgrupper som utökad Boken kommer-service, bokkassar

med utvalda böcker, kallat Take away, som en snabb service och för att undvika trängsel i biblioteken. De erbjuder även beställning av böcker via e-post eller telefon samt att det finns digitala evenemang som bokcirklar, språkcafé och litteratursamtal. Biblioteken erbjuder även digital supporthjälp, som startades under pandemin, för de som har dator och uppkoppling hemma. De har även IT-vårdare som coachar digitalt främst för att stötta äldre att utföra bankärenden digitalt.

Sammanfattningsvis pågår insatser för att motverka social isolering och uppmuntra till aktivitet och rörelse för äldre i Stockholm. Budgetuppgiften att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre och att minska psykisk ohälsa är pågående uppdrag som även fasar in i de åtgärder som behöver göras för de äldre som upplever isolering i samband med pandemin.

Reservationer m.m.

Äldrenämnden

Särskilt uttalande gjordes av Robert Mjörnberg m.fl. (V) enligt följande.

Vänsterpartiet håller med socialdemokraterna om att fler insatser kan göras för att motverka social isolering hos äldre personer i riskgrupp. Covid 19 är något vi kommer tvingas leva med under lång tid framöver som det ser ut nu. Utöver de förslag som anges i skrivelsen anser vi att alla äldreboenden bör låna ut ipads och datorer till de som önskar, samt att de vid behov instrueras i hur man exempelvis håller videosamtal. Detta föreslog vi i en skrivelse som hanterades av Äldrenämnden redan i augusti.

Det är en insats som skulle kosta lite i förhållande till den positiva effekt det skulle ge på den fysiska och psykiska hälsan. Tillgången till digitala verktyg såsom ipads är ojämnt fördelat bland de boende på stadens äldreboenden och alla har inte råd att köpa egna. Forskning har visat att utlåning av ipad och datorer är en effektiv åtgärd för att minska ofrivillig ensamhet och isolering

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD) enligt följande.

För Sverigedemokraterna är de äldres välbefinnande av högsta prioritet. De äldre är en utsatt grupp vars kärnfrågor länge varit nedprioriterade av de styrande majoriteterna i Stockholm. Hemlöshet, fattigdom och brister i den personliga omsorgen har länge förkommit utan att problemen lösts.

Covid-19 pandemin har medfört än mer belastning på de äldre som har tvingats till strikt social isolering under lång tid, detta har dragit undan möjligheterna till stimulerade aktiviteter och social samvaro, vilket allvarligt tär på livskvalitén.

Staden bör ha en aktiv roll i att ombesörja så att de äldres isolering minimeras.